

kisten opium, waarvan volgens de brief van 20 februari 1764 van de directeur en de secunde van Hooghly, de totale zending op ongeveer 400 kisten zal komen. De ontbrekende kisten worden tegemoetgezien. Dat de dienaren te Patna die hoeveelheid wisten op te brengen is opmerkelijk, [fol. 1987] omdat de totale oogst van dit waardevolle artikel maar op 600 à 700 kisten werd begroot. Dat is wegens de ernstige onlusten in Bihar niet onwaarschijnlijk. Bovendien heeft het Engelse opperhoofd te Patna, Batson, de Compagnie met geweld nadeel trachten te berokkenen en de particulieren deden dat door exorbitante prijzen te betalen. Zo kwamen de laatste partijen opium wel op de vrij hoge gemiddelde prijs van f 846,7- per kist van 150 lb. Daarom zijn ze net als verleden jaar voor f 1320,- de kist, d.w.z. f 240,- meer dan voorheen, aan de Opium Sociëteit verkocht. Waarschijnlijk omdat de hele gang van zaken voor beide partijen nadelig is en om genoegdoening te geven voor het optreden van Batson, beloofde het bestuur te Calcutta eind 1763 [fol. 1988])

--- dat zij het getroffen accordo tusschen hun voorig opperhoofd Ellis en ons geweese opperhoofd Bacheracht door mediatie van hunnen president de heer Van Sittard zouden mainteneeren, mits ons ministerie ook ordres naar Patna afzond, teneynde zo de beide compagnies ieder in de helft van den inzaam participeerden. Dit heeft egter, wijl den laatsten oegst genoegzaam ingezameld was, volgens de betuyging van voormelde mr. Batson tot dezelve geen betrekking kunnen krijgen. Maar hij heeft beloofd om met onse bediendens voor den aanstaanden hiertoe de vereyschte maatregelen te neemen en te sorgen dat de particuliere Engelschen er geen deel aan krijgen. Dus men eenige hoop heeft om in het aanstaande jaar beter te slaagen.

Fol. 1988r-v.

(Met de salpeter is het ook ernstig gesteld. Onder het voorwendsel dat, als de zaken bleven zoals in juli en augustus 1763 en er niet meer salpeter werd verworven, [fol. 1989] hebben de Engelsen, ondanks hun exclusieve voorrecht, ronduit geweigerd de Compagnie en anderen iets te leveren. Volgens een brief uit Patna zeker niet toen ze zelf in het nauw waren gedreven. Er kon niets anders gedaan worden dan in te gaan op het simpele voorstel van de raad van Calcutta, om voor het lopende jaar vast te houden aan het akkoord dat in de brief van 10 mei 1763 werd genoemd. Zonder van het akkoord te reppen zijn de dienaren daar maar op ingegaan, aangezien ze, evenals wij, hoopten nog wat in te slaan voordat er op andere wijze in Europa in voorzien werd. Dat lijkt temeer nodig, omdat men in Bengalen op de ondergang van de Compagnie schijnt uit te zijn. Volgens de geheime brief, eveneens van 20 februari 1764, [fol. 1990] heeft nawab Mir Jafar Ali Khan, die door de Engelsen weer in het zadel geholpen is, het gebruikelijke kleine geschenk bij de felicitatiebrief niet geaccepteerd. Waarschijnlijk om meer druk uit te oefenen. De verkoop van Japans koper is gering. Met de hele afzet gaat het van kwaad tot erger. Het retour van maar twee schepen is het duidelijkste en tevens onaangename bewijs hoe slecht het met de inkoop van textiel etc. gaat. De laatste gewone brief meldt gelukkig dat er op het eind van 1763 en het begin van 1764 enig schot in zat, maar mogelijke acties door de verdreven nawab en verwoestingen op het plateland maken alles zeer onzeker. [fol. 1991] Voorlopig zijn als retourschepen via Bengalen de Oranjezaal voor de kamer van Amsterdam en de Huis te Boede voor die van Zeeland aangewezen. Ze moeten half mei 1764 vertrekken om samen met de 's-Gravenzande, die via Ceylon zal varen, Bengalen zo vroeg mogelijk de bestelde 29 ton in contanten te leveren. Er is besloten die in gouden en zilveren specie voor 18 ton te voldoen, waar dan wat direct uit Nederland wordt gestuurd nog bijkomt. Met de 's-Gravenzande zullen naar Ceylon nog 100 van de geplande 300 leggers arak gezonden worden. Vandaar moeten er 30 balen kaneel, 30.000 lb kayirudraad en een goede partij dito touwen naar Bengalen meegenomen worden in ruil voor rijst en andere benodigdheden.

COROMANDEL

[fol. 1992] Er wordt verwezen naar de brieven die Heren XVII reeds via Ceylon hebben ontvangen. De Oosterbeek en Vrouwe Elisabeth zullen op de gebruikelijke tijd naar